

УДК 327.56 (5–15)

О. Я. Чебан

аспірант

кафедра міжнародних відносин ОНУ імені І. І. Мечникова

к. 32, Французький бул., 24/26, м. Одеса-58, 65058, Україна

тел. (0482) 63 32 59, e-mail: cis_asc@paco.net

СТРАТЕГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЯДЕРНУ ПОЛІТИКУ ІРАНУ

У статті розглядається феномен стратегічної культури як явища, яке впливає на ядерну політику держав, у контексті ядерної програми Ірану. У статті аналізуються культурні, історичні та ментальні фактори, які формують стратегічну культуру Ірану і впливають на прийняття політичних рішень, що стосуються розвитку іранської ядерної програми. На основі аналізу іранської стратегічної культури у статті здійснюється прогноз щодо подальшого розвитку ядерної програми Ірану.

Ключові слова: стратегічна культура Ірану, іранська ядерна програма, ядерна політика Ірану.

Актуальність теми ядерної програми Ірану зумовлюється існуванням загрози появи у цієї держави ядерної зброї, що може завдати шкоди міжнародній стабільності. Тому для розуміння причин розвитку іранської воєнної ядерної програми та пошуку шляхів вирішення цієї проблеми слід проаналізувати ті чинники, які впливають на мотивацію ядерної політики Ірану. Одним із таких чинників є стратегічна культура та пов'язані з нею культурно-історичні і ментальні особливості іранської нації.

Проблематика іранської ядерної програми знайшла дуже широке відображення у науковій літературі як західній, так і російській. Меншою мірою іранську ядерну програму досліджують українські дослідники, серед яких слід виділити, насамперед, П. Сіновець [12]. Також окремі аспекти іранської ядерної політики і особливо загальнотеоретичних пояснень мотивації держав до набуття ядерної зброї розглядає у своїй праці такий український вчений, як С. Галака [5]. Ще один український дослідник С. Заборський [8] розглянуту у даній статті проблематику політики порогових держав (однією з яких є Іран) розглядає на прикладі східноазіатських держав.

Серед російських учених, які вивчають різні аспекти іранської ядерної програми, слід виділити таких, як А. Бадалова [1], А. Баклицький [2], А. Ногмов [11]. Культурно-історичні та ментальні аспекти іранської ядерної політики більш детально аналізуються у роботах таких російських науковців, як А. Вартанян [4], Є. Кірсанов [9], Н. Кожанов [10], А. Федосенкова [13].

У західній науковій літературі проблематика іранської стратегічної культури та пов'язаних з нею культурно-історичних і ментальних аспек-

тів іранської ядерної політики розглянуті у роботах таких авторів, як Е. Абрахміан [14], А. Альфонех [16], Г. Боуерінг [20], М. Ейзенштадт [23].

В першу чергу слід з'ясувати суть поняття «стратегічна культура». **Стратегічна культура** — сукупність спільних світоглядних уявлень, ідей та типів поведінки, які витікають зі спільного досвіду та історії і які формують колективну ідентичність та відношення до інших груп, а також визначають характерні засоби для досягнення безпекових цілей [23].

Стратегічна культура, як правило, характеризує ті риси менталітету окремо взятої нації, які можуть вплинути на формування рішення держави про набуття чи відмову від ядерної зброї, на спосіб поведінки держави на міжнародній арені після набуття ядерної зброї, а також на характер використання державою неядерних засобів стримування при проведенні нею своєї безпекової стратегії.

Слід зазначити, що при вивченні стратегічної культури Ірану слід брати до уваги складні культурні традиції, релігійно-ідеологічну орієнтацію правлячого режиму, а також нещодавню воєнну історію країни.

На думку Майкла Ейзенштадта, для розуміння іранської стратегічної культури необхідно виходити із трьох головних принципів:

- Ніщо в Ірані не є таким, як здається на перший погляд. Часто неможливо чітко визначити наміри іранських керівників, відносини між гілками влади та процес прийняття рішень;

- Ніщо в Ірані не слід сприймати у чорно-білих кольорах; як правило, домінує двозначність і відтінки сірого кольору. Це є визначальною характеристикою іранської стратегічної культури, а також відображенням того факту, що невизначеність використовується режимом як стратегема, щоб ввести в оману своїх ворогів;

- Стратегічна культура Ірану характеризується численними суперечностями і парадоксами. Не слід шукати узгодженості там, де її немає [23, р. 3].

Іранські високопосадовці підтримували сприйняття іміджу Ірану як країни мучеників. Культивування такого сприйняття допомагало консолідувати націю довкола правлячого режиму, залякати ворогів країни та підвищити поріг стримування Ірану [15, р. 142].

Як зазначає М. Ейзенштадт, у перші роки після Ісламської революції щось подібне дійсно мало місце. Іранці справді були пройняті релігійним ентузіазмом і прагнули важких страждань, великих жертв, нехтували масштабними втратами. Тому вони підтримали рішення аятоли Хомейні відмовитися від нагоди припинити війну у 1982 році на умовах відновлення довоєнного статус-кво. Однак згодом революційний ентузіазм почав вичерпуватися, особливо коли стало ясно, що війна затягується і виграти її неможливо. Тому в суспільстві наростало розчарування з приводу цієї війни, і владі дедалі важче ставало залучати добровольців на фронт. Тому багато представників правлячого іранського духовенства дійшли висновку, що війну необхідно завершувати. Як наслідок у липні 1988 року з Іраком було укладено угоду про припинення вогню [23, р. 5].

З того часу Іран проводив досить обережну і зважену зовнішню політику, уникаючи прямої конфронтації. Для проведення силових акцій Іран

використовував або залежні терористичні організації (ліванська Хезболла), або таємні диверсії, які давали можливість заперечувати участь Ірану у них і таким чином мінімізували ризик. Така поведінка може свідчити про здатність Тегерану вдаватись до раціональних розрахунків і до адекватних оцінок відносин між центрами сили у світі, що запобігає перетин Іраном «червоних ліній» [23].

Важливим чинником, який має вплив на формування іранської стратегічної культури, є фактор статусу та впливу. Цей фактор обумовлюється тим, що іранське керівництво вірить, що Ісламська Республіка Іран (ІРІ) грає ключову роль у глобальних справах як носій революційного ісламу та захисник пригноблених мусульман (і навіть немусульман) будь-де. Відповідно, іранські лідери вірять у те, що доля «умми» (ісламської спільноти) залежить від спроможності Ірану трансформуватися у світову державу, яка здатна захистити та просувати інтереси цієї спільноти. Це сприйняття також призводить до того, що Тегеран підтримує радикальні ісламські рухи по всьому Близькому Сходу з метою підірвати вплив США у регіоні, переформатувати міжнародну обстановку у такий спосіб, щоб вона відповідала іранським інтересам [23].

Цей ісламський універсалізм приречений на нелегке співіснування з іранським націоналізмом, і кожен із них у різні часи по-різному впливав на зовнішню політику ІРІ. Ісламська універсалістична тенденція в цілому домінувала на протязі 1980-х років. Між тим ісламські та націоналістичні орієнтації вступали у суперництво у наступні роки, що призвело до виникнення наприкінці 1990-х років махдїстської (месіанської) тенденції [18, р. 42]. Напружене протистояння між ісламом та націоналізмом продовжується до нинішнього часу, про що свідчить дискусія в Ірані, яка була викликана заявою недавнього президента М. Ахмадінежада про особливу «іранську школу ісламу» [13, с. 43].

Іранські лідери упевнені у тому, що Іран має бути лідером регіону в силу географічних, демографічних та ресурсних факторів. Це викликає бажання досягти воєнного контролю над регіоном Перської затоки, що, у свою чергу, має призвести до здатності Ірану захищати свої життєві інтереси і відстоювати свої права перед суперниками у регіоні — такими, як Саудівська Аравія та Сполучені Штати. Іранське керівництво вірить у те, що система міжнародних відносин, яка виникла після Другої світової війни і зафіксувала домінування США, наразі перебуває у кризі, що США є державою, яка перебуває у стані занепаду, у той час як Іран є зростаючою державою. Відповідно, іранські лідери працюють над тим, щоб установити альянси з іншими країнами (такими, як Венесуела), які виступають проти існуючого статус-кво і прагнуть протистояти американській потужності, щоб прискорити її занепад [23].

Для характеристики іранської стратегічної культури важливим є вивчення відношення Ірану до категорій «жорсткої» та «м'якої сили» («hard power» and «soft power»). Є підстави вважати, що Іран все-таки більшу увагу надає категорії «м'якої сили». Адже, незважаючи на позиціонування себе у якості регіональної держави, Іран не створив відповідних цьому

статусу потужних конвенційних озброєнь [23]. Через тривалу дію санкцій Іран не мав змоги закупити найсучасніші озброєння.

Слід також враховувати, що замість того, щоб вкладати гроші у воєнно-промисловий комплекс, Іран значну частину своїх фінансів тратить на субсидії на їжу і газ для населення [10, с. 25]. У своїх підходах до забезпечення національної безпеки Іран більшу увагу приділяє военній хитрості, ніж грубій силі, і віддає перевагу «м'якій силі», а не «жорсткій» [16, р. 43].

Тим не менше Іран не хехтує і «жорсткою силою». Тегеран намагається набути можливостей для використання у своїх цілях близькості до Ормузької протоки і Перської затоки, а також вразливі місця своїх ворогів, особливо побоювання США жертв та затяжних воєн [23]. Також Іран розвиває інфраструктуру, яка дозволить йому створити ядерну зброю, якщо відповідне рішення буде прийнято, оскільки ядерна зброя нарешті надасть Ірану можливості, відповідні до його великодержавних амбіцій [7, с. 8].

Важливим елементом іранської стратегії ведення силових акцій та воєн є акцент на психологічних, моральних та духовних аспектах. Слід зазначити, що останні понад 30 років історії ІРІ довели, що Ісламська республіка надає цим аспектам навіть більшого значення, ніж фізичним та технологічним факторам, оскільки в Тегерані вважають вирішальною у війні чи бойовій операції інформаційну складову. У цьому питанні підходи іранського керівництва докорінним чином відрізняються від підходів американських: якщо США проводять інформаційні кампанії для підтримки своїх воєнних операцій, то Іран часто, навпаки, проводить воєнні операції (наприклад, військові навчання, демонстрації сили, стимулювання терактів) для того, щоб посилити свої інформаційні кампанії [23].

Оскільки Тегеран приділяє величезну увагу інформаційним аспектам боротьби з ворогами, то іранське керівництво мимоволі припускає, що США також надають перевагу цим аспектам. Іранське керівництво побоюється того, що у відповідь на його інформаційні операції, США через Інтернет, радіо та супутникове телебачення докладуть всіх зусиль для проведення пропаганди, спрямованої проти правлячого в Ірані режиму, щоб стимулювати його безкровне повалення, «оксамитову революцію». Уже очевидним є вплив цих побоювань на іранську внутрішню політику, оскільки режим намагається «ісламізувати» служби безпеки, культивуючи три ідеали: мучеництва, опору та джихаду [23, р. 6].

Ці ідеали знайшли позитивний відгук у іранському суспільстві на початку ірано-іракської війни, але потім вони втрачали популярність. Сьогодні, після приходу до влади в Ірані ліберально налаштованого президента Х. Рухані, ідеали мучеництва, опору та джихаду не користуються широкою підтримкою.

Тим не менше нечисельна, але впливова частина іранського суспільства представлена у таких ключових інституціях, як Корпус стражів ісламської революції (КСІР) та Басідж, все-таки розділяє названі вище три ідеали.

Перший ідеал мучеництва формується на основі шиїтських образів імама Алі та імама Хусейна. Алі ставиться урядовою пропагандою за приклад

представникам іранських силових структур як відважний воїн, що взяв участь майже у всіх перших битвах ісламу і героїчно загинув на полі бою. Імам Хусейн є більш вираженим прикладом мучеництва, оскільки він був жорстоко убитий у 680 році халіфом Язідом за те, що він, як вважають шиїти, на відміну від халіфа, виступав за чистоту ісламу і безстрашно обстоював ці принципи до самої своєї мученицької смерті після програної ним та його прибічниками битви при Кербелі [12, с. 15].

Другий із зазначених вище ідеалів — опір — витікає із цілої доктрини, яка називається «мукявама» (опір). Ця доктрина застосовується ІРІ та залежними від неї Хезболлою, Хамасом і Сирією у їх боротьбі проти Ізраїлю та США. Доктрина надає першочерговій важливості супроводжуваним бойові операції психологічним факторам. Тому вона виходить з того, що перемога досягається шляхом деморалізації ворога через наступні три дії: 1) тероризування населення ворожих країн; 2) знекровлення їх армій; 3) заперечення важливості перемог, досягнутих на полі бою [23, р. 3].

Також ця доктрина виходить з того, що конфлікти є грою з нульовою сумою, що компроміс є ознакою слабкості і може бути використаним ворогом. Приклади втілення в життя цих положень мали місце у недавній історії. Наприклад, у липні 1978 року, коли Ісламська революція була у розпалі і наближалася до своєї тріумфальної перемоги, впливовий опозиційний політик Мехді Базарган пропонував аятолі Хомейні прийняти підхід поступовості і не запроваджувати клерикального управління, оскільки клерикали не мають відповідного управлінського досвіду. Також Базарган пропонував не спалювати всі мости у відносинах зі США, тим більше що останні у той час не надто активно підтримували шаха і намагалися налагодити відносини з революційними лідерами. Тим не менше Хомейні відкинув майже усі пропозиції Базаргана [20, р. 47].

Очевидно, цю особливість іранської стратегічної культури слід враховувати при проведенні переговорів щодо остаточного врегулювання іранської ядерної проблеми, які ведуться після укладення в Женеві в листопаді 2013 р. тимчасової ядерної угоди з Іраном. Слід розуміти, що іранське керівництво пішло на цю угоду попри традиційні побоювання, що поступки з іранського боку можуть призвести до вимог нових поступок та продовження тиску на Іран. Шістьці держав-переговорників з Іраном важливо не втілювати в життя ці іранські побоювання, оскільки це призведе до зриву досягнутих в Женеві домовленостей і відновлення традиційної для Ірану політики опору міжнародній спільноті у питаннях розвитку ядерної програми. Тому, як вбачається, не слід слідувати порадам ізраїльських керівників та консервативних американських конгресменів, які наполягають на тому, що до Ірану мають бути застосовані нові санкції, які мають змусити Іран до нових поступок, які не були передбачені Женевськими домовленостями. Ці наполягання додають аргументів для іранських прихильників доктрини «мукявама».

В цілому можна сказати, що і проводжувана Іраном до недавніх пір непоступлива ядерна та зовнішня політика, і внутрішньодержавна урядова пропаганда були спрямовані на те, щоб сформувати в Ірані культуру

опору, джихаду та мучеництва і сприяти появі суспільства, яке стає сильнішим і консолідованішим завдяки зовнішній агресії. В Ірані зміцненню такого уявлення сприяли недавні історичні події: смерть багатьох протестувальників під час Ісламської революції 1978–1979 років сприяла лише зростанню чисельності антиурядових демонстрацій, призвівши до успіху революції [18, р. 34]. Тому керівництво ІРІ принаймні донедавна прагнуло створити суспільство, у якому готовність до самопожертви зростатиме унаслідок воєн, соціальних потрясінь та викликаних ними страждань.

Однак схоже, що ІРІ є далекою від створення такого суспільства, як уже зазначалося на початку даного підрозділу. Культуру джихадистського мучеництва зуміли привити лиш окремим членам Хезболли, КСІРу та басіджів, які хоча і складають важливу частину іранського суспільства, однак їх кількісна доля у ньому мізерна.

Зрештою, саме іранське керівництво дійшло висновку, що реалізація ідеалів мучеництва та джихадизму може призвести до падіння режиму, і тому на озброєння був взятий інший шиїтський принцип — виживання шиїтської течії ісламу є головним моральним імперативом. Як уже зазначалось, з кінця 1980-х років, ще за життя Хомейні і при цьому з його свідомого благословення ІРІ почала проводити більш прагматичну політику [12, с. 142].

Тим не менше, як уже зазначалось, на протязі останньої чверті століття прагматизм у зовнішній політиці Ірану постійно вступав у боротьбу з месіанськими або в іранській версії махдістськими настроями, що особливо проявилось після обрання в 2005 році М. Ахмадінежада президентом, який заради своєї політичної вигоди політизував культ Махді, тобто шиїтського месії, який, за переконанням шиїтів, у майбутньому, можливо, недалекому, прийде на землю і встановить вічне царство справедливості та добра. Віра в скоріе пришествя Махді спонукає радикально налаштованих шиїтів прискорювати цю подію шляхом проведення боротьби на знищення проти «невірних», які не зможуть жити в царстві Махді [18, р. 222].

Слід зазначити, що махдістські настрої у їх найбільш екстремальному вигляді є наразі рідкісним явищем в Ірані, особливо після приходу до влади нового президента Хасан Рухані. Водночас слід враховувати, що в Ірані в деяких колах зростають апокаліптичні настрої і переконання у тому, що незабаром прийде Махді [12, с. 58]. Ці кола мають певний вплив, і тому існує вірогідність того, що під їх впливом Іран може відійти від зближення з Заходом і знову вдатися до конфронтаційної політики, одним з елементів якої може стати намагання набути ядерну зброю.

В цілому можна сказати, що іранцям часто важко досягти угоди або завершити конфлікт через їх гру з нульовою сумою [22], що зводиться до принципу «все, або нічого» і що виключає компроміс [12, с. 74]. Непоступливість Ірану зумовлюється також побоюванням того, що у політичній системі, яка характеризується надзвичайною фрагментарністю, політичні суперники будуть заявляти, що вони могли б знайти кращий вихід, ніж компроміс. Наприклад, рішення зупинити війну з Іраком у 1988 році та

рішення про призупинення збагачення урану у 2003 році досі викликають дебати серед іранських політиків [22]. Тому Тегеран частіше всього вимушений уникати взаємовигідних поступок і проводити нераціональну безкомпромісну політику.

У листопаді 2013 р. Іран все-таки пішов на поступки у питаннях розвитку своєї ядерної програми, але цей крок знову ж таки призвів до дебатів і поки що обережної критики з боку консерваторів у КСІР [21] компромісної політики нового іранського президента Рухані. Кінець-кінцем виникає загроза зриву ядерної угоди у Женеві і повернення Ірану до традиційної для нього безкомпромісної тактики та стратегії розвитку ядерної політики.

Список використаної літератури

1. Бадалова А. Решение ядерной проблемы станет большим шагом вперед для Ирана и США [Электронный ресурс] / А. Бадалова, Н. Умид. — Режим доступа: <http://www.trend.az/regions/iran/2197435.html>. — Название с экрана.
2. Баклицкий А. А. Тегеран-13 [Электронный ресурс] / А. А. Баклицкий. — Режим доступа: <http://pircenter.org/blog/view/id/149>. — Название с экрана.
3. Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України: [монографія / Рада нац. безпеки; відпов. редактор Б. О. Пархонський]. — К.: ПЦ «Фоліант», 2008. — 591 с.
4. Вартамян А. М. Феномен научно-технологического джихада в Иране [Электронный ресурс] / А. М. Вартамян. — Режим доступа: <http://www.iimes.ru/?p=11641#more-11641>. — Название с экрана.
5. Галака С. П. Ядерне нерозповсюдження у світовій політиці: Дис. д-ра політ.наук: 23.00.04/ С. П. Галака; Національний ін-т стратегічних досліджень; Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. — К., 2006. — 460 с.
6. Договор о нераспространении ядерного оружия [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/npt.shtml — Название с экрана.
7. Евсеев В. В. Иранский ядерный арсенал: туманная неточность/В. В. Евсеев // Независимая газета. — 2011. — 30 сентября. — С. 8–9.
8. Заборский В. Ядерная политика «пороговых» государств в международном режиме нераспространения ядерного оружия (на примере отдельных государств азиатско-тихоокеанского региона): Автореф. дис. канд. ист. наук: 07.00.05/ В. Заборский; Киевск. гос. ун-т. — Киев, 1991. — 22 с.
9. Кирсанов Е. Е. Сунниты-шииты: опасные игры [Электронный ресурс]/Е. Е. Кирсанов. — Режим доступа: <http://iimes.ru/rus/articles/2-articles/27-2009-11-01-20-05-02.html> — Название с экрана.
10. Кожанов Н. А. Продовершенство как элемент доктрины национальной безопасности Исламской Республики Иран: Дисс. канд. эконом. наук: 08.00.14 / Н. А. Кожанов; Санкт-Петербургский государственный университет. — Санкт-Петербург, 2009. — 184 с.
11. Ногмов А. М. Иранская ядерная программа в контексте режима ядерного нераспространения: Дисс. канд. полит. наук: 23.00.04/ А. М. Ногмов; Дипломатическая академия министерства иностранных дел Российской Федерации. — Москва, 2012. — 155 с.
12. Синовец П. А. Иранская ядерная программа: международный аспект проблемы [Электронный ресурс] / П. А. Синовец. — Режим доступа: <http://www.iimes.ru/rus/framestat.html>. — Название с экрана.
13. Федосеев А. Н. Религиозно-политический модернизм в современном Иране: Дисс. канд. ист. наук: 07.00.03/ А. Н. Федосеев; Институт Востоковедения Российской Академии Наук. — Москва, 2011. — 277 с.
14. Abrahmian E. The Paranoid Style in Iranian Politics in Khomeinism: Essays on the Islamic Republic/E. Abrahmian. — Los Angeles: University of California Press, 1992. — 232 p.

15. Alexander Y. The New Iranian Leadership: Ahmadinejad, Terrorism, Nuclear Ambition, and the Middle East/Y. Alexander, M. H. Milton. — Westport: Praeger Security international, 2007. — 344 p.
16. Alfoneh A. The Basij Resistance Force/ A. Alfoneh. — Washington DC, United States Institute for Peace, 2010. — 92 p.
17. Allison G. More sanctions against Iran: yea or nay? [Electronic resource] / Graham Allison, Gary Samore. — Mode of access: <http://iranmatters.belfercenter.org/blog/sifting-through-sanctions-debate>. — Title from the screen.
18. Amanat A. Apocalyptic Islam and Iranian Shi'ism/ A. Amanat. — London: I. B. Tauris, 2009. — 320 p.
19. Animesh R. Sepah-e Sahaba: Fomenting Sectarian Violence in Pakistan/ R. Animesh // Terrorism Monitor. — 2005. — № 2. — P. 13–17.
20. Bowering G. Ideas of Time in Persian Sufism// Journal of Persian Studies. — 1992. — Vol. 30. — P. 77–89.
21. Bunn M. Deal weakens Iran's hard-liners and strengthens US interests [Electronic resource]/ M. Bunn. — Mode of access: <http://www.csmonitor.com/Commentary/One-Minute-Debate-3-Views/2013/1209/3-views-on-the-Iran-nuclear-deal/Deal-weakens-Iran-s-hard-liners-and-strengthens-US-interests>. — Title from the screen.
22. Eisenstadt M. The Limit's of Iran's Soft Power [Electronic resource] / M. Eisenstadt. — Mode of access: <http://iranprimer.usip.org/blog/all/Michael%20Eisenstadt>. — Title from the screen.
23. Eisenstadt M. The Strategic Culture of the Islamic Republic of Iran: Operational and Policy Implications / M. Eisenstadt // Middle East Studies Monographs. — 2011. — № 1. — 86 p.
24. Haghshenass F. Iran's Asymmetric Naval Warfare [Electronic resource] / Fariborz Haghshenass. — Mode of access: <http://www.washingtoninstitute.org/pubPDFs/PolicyFocus87.pdf>. — Title from the screen.
25. Ziemke C. E. The National Myth and Strategic Personality of Iran: A Counterproliferation Perspective/ Carolyne Ziemke // The Coming Crisis: Nuclear Proliferation, US Interests and World Order? [Edited by V. A. Utgoff]. — Cambridge: The MIT Press, 2000. — P. 87–95.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2014

А. Я. Чебан

кафедра міжнародних відносин ОНУ імені І. І. Мечникова
к. 32, Французький бул., 24/26, г. Одеса-58, 65058, Україна

**СТРАТЕГИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА КАК ФАКТОР ВЛИЯНИЯ
НА ЯДЕРНУЮ ПОЛИТИКУ ИРАНА**

Резюме

В статье рассматривается феномен стратегической культуры как явления, которое влияет на ядерную политику государств, в контексте ядерной программы Ирана. В статье анализируются культурные, исторические и ментальные факторы, которые формируют стратегическую культуру Ирана и влияют на принятие политических решений, касающихся развития иранской ядерной программы. На основе анализа иранской стратегической культуры в статье осуществляется прогноз дальнейшего развития ядерной программы Ирана.

Ключевые слова: стратегическая культура Ирана, иранская ядерная программа, ядерная политика Ирана.

O. Y. Cheban

Department of International Relations,
Odessa National I. I. Mechnikov University,
k. 32, French Bul., 24/26, Odessa-58, 65058, Ukraine

STRATEGIC CULTURE AS FACTOR OF INFLUENCE ON IRANIAN NUCLEAR POLICY

Summary

The article examines strategic culture as phenomenon which impacts on states' nuclear policy. This impact is examined in the article within the framework of Iranian nuclear policy. The article analyzes cultural, historical and mental factors which form strategic culture of Iran and influence on political decision making related to the development of Iranian nuclear program. Basing on the analysis of strategic culture of Iran the article makes prognosis on the future development of Iranian nuclear program.

Key words: strategic culture of Iran, Iranian nuclear program, Iranian nuclear policy.